Grensoverschrijdend gedrag

Zeven hoofdvormen van grensoverschrijdend gedrag

Hieronder leest u meer over de zeven hoofdvormen van grensoverschrijdend gedrag (Comijs et al., 1996; Department of Health and Home Office, 2000). De citaten zijn afkomstig van cliënten en cliëntvertegenwoordigers die een bijdrage hebben geleverd aan een vooronderzoek in het kader van het project 'Werken aan sociale veiligheid' (Boet et al.).

1. Verwaarlozen en onthouden van zorg

Voorbeelden zijn: onthouden van medicatie en adequate voeding; te weinig tijd inzetten bij hulp met eten; geen hulp bieden bij het naar de wc gaan; niet reageren op roepen; slechte hygiëne; niet op bed leggen als een cliënt dat wil; dreigen met weggaan; en niet ondersteunen bij het zoeken naar hulpbronnen. Als de geestelijke behoeften van cliënten worden genegeerd, zoals de behoefte aan aandacht, liefde en ondersteuning, spreken we van psychische verwaarlozing.

'(...) De leefruimte lag er smerig bij. Onze zoon liep vaak in vieze kleding, vette haren. Toen we bij hem langsgingen, zagen we dat hij reeds geruime tijd in een natte broek rondliep. Toen we daar wat van zeiden, deden ze het voorkomen, alsof het door het weer buiten kwam. Hij had namelijk op de schommel gezeten.'

2. Psychische grensoverschrijdingen (emotioneel misbruik)

Vormen die hieronder vallen, zijn: pesten; treiteren; bang maken; uitschelden: onder druk zetten; overmatige controle uitoefenen; vernederen; en krenken. Het kan ook gaan om het isoleren van de cliënt ten opzichte van het sociale netwerk en andere sociale hulpbronnen.

Ik woon bij iemand die behoorlijk agressief wordt als hij zijn zin niet krijgt. Dan voel ik me niet veilig. Hij kan schelden en vloeken, schreeuwen en met deuren slaan. Het

ONDERDEEL VAN
www.pep-eboek.nl,
de praktische gids voor organisaties die met vrijwilligers werken

UITGEGEVEN DOOR
PEP Den Haag
www.pepdenhaag.nl
070-302 44 44

gebeurt ook 's avonds laat, als je eigenlijk wil slapen. Ik praat er soms met de begeleiding over. Die zeggen dat ik me daar niets van aan moet trekken en gewoon moet zeggen waar het op staat. Ze zeggen dat ik voor mezelf op moet komen, maar dat vind ik moeilijk. De andere bewoners kunnen er ook niet tegen.'

3. Fysieke grensoverschrijdingen (mishandeling)

Hierbij gaat het om zaken als: te hard vastpakken; ruw wegduwen; slaan; schoppen: misbruik van medicatie en gebruik van banden en tafelbladen zodat mensen niet kunnen opstaan of weglopen.

'Het grensoverschrijdende gedrag is in februari 2003 begonnen. Hij kreeg aan zijn binnenarmen blauwe plekken. Een maand later opnieuw. In april zagen we blauwe plekken op armen en benen, een plek op zijn lichaam en een bult op zijn hoofd. In mei en augustus weer. In 2005 waren het er heel veel, op boven- en onderbenen. We zijn naar de huisarts gegaan, volgens hem kon het niet van binnenuit komen, maar moest het door toedoen van buitenaf komen. In maart 2005 had hij achttien blauwe plekken op zijn benen. Niemand van het personeel wist hoe dat kwam. Het bleef maar doorgaan. In 2006 ook nog. Onduidelijk is of het in 2007 ook nog voorkwam. In april 2008 was er weer sprake van blauwe plekken... Toen is het opgehouden. Het is steeds onduidelijk gebleven voor hen waar het gebeurde en wie erbij aanwezig waren.' (Een moeder over haar zoon.)

4. Seksuele grensoverschrijdingen (waaronder seksueel misbruik)

Hieronder vallen: ongewenste aanrakingen; onnodige ontkleding; een cliënt betrekken bij seksuele handelingen zonder toestemming of waarvoor een cliënt geen toestemming voor geeft of kan geven of onder druk toestemming voor geeft; aanranding; en verkrachting.

‘De zoon van een vriendin, ernstig verstandelijk gehandicapt, is waarschijnlijk seksueel misbruikt tijdens het vervoer. Het is nooit duidelijk geworden wat er precies met hem is gebeurd. Hij is naar anderen toe seksueel heel actief. Dat kan uitgelokt zijn door wat er met hem gebeurd is. Hij is nu zelf een gevaar voor kleine kinderen.'

5. Discriminatie

Bij discriminatie gaat het om ongelijkwaardige behandeling op basis van de beperking, afkomst, sekse, seksuele voorkeur of religie.

‘Mensen in de buurt kijken me aan. Ze lachen me uit. Ik ben natuurlijk dik, daar komt dat door. Als ik hangjongeren zie, loop ik een straatje om. Ik ga daar niet tussendoor. Als Ik 's avonds laat thuis kom met bus 3, stap ik een halte verder uit. Maar als Ik van het themacafé kom, heb Ik een andere bus en dan moet ik wel bij die jongeren uitstappen, omdat dat de eindhalte is.'

6. Schending van rechten

'Schending van rechten' staat in relatie tot eventuele afspraken die In het ondersteuningsplan gemaakt worden over vrijheidsbeperkende maatregelen. Bij schending van rechten kunt u bijvoorbeeld denken aan zeggenschap onthouden; beslissingen nemen zonder overleg met de cliënt of zijn vertegenwoordigers; of aantasting of inperking van het recht op vrijheid, privacy en zelfbeschikking, bijvoorbeeld door post achter te houden, bezoekers weg te sturen of de cliënt te verhinderen het huis te verlaten.

'Er zijn veel regels. de groepsleiding maakt uit wat ze mogen en niet mogen: wanneer ze vrij mogen zijn en moeten werken, waar zij hun geld aan mogen uitgeven. Bewoners moeten het vragen als ze bijvoorbeeld een zak drop willen kopen. 's Avonds moeten ze hun portemonnee laten zien zodat begeleiders in de gaten kunnen houden wat iedereen uitgeeft. Mensen worden gestraft door middel van inhouding van hun zakgeld.'

7. Financiële en materiële uitbuiting

Bij deze vorm van mishandeling gaat het om het wegnemen of profiteren van bezittingen van de cliënt. Te denken valt aan: diefstal van geld, juwelen en andere waardevolle spullen; verkoop of gebruik van eigendommen zonder toestemming van de cliënt of gedwongen testamentverandering; ten onrechte vragen om eigen bijdragen. Ook iemand financieel kort houden is een vorm van uitbuiting, tenzij dit opgenomen is in het ondersteuningsplan.

'Een medewerker heeft maandenlang geld gestolen van een cliënt. Volgens de regiodirecteur gaat het om een substantieel bedrag. De medewerker heeft bekend en is inmiddels ontslagen. De diefstal kwam deze zomer aan her licht toen een familielid van de cliënt de dief betrapte. De instelling heeft aangifte gedaan en de politie onderzoekt de zaak. Andere cliënten zijn ingelicht. De instelling doet ook zelf een intern onderzoek om te bekijken wat er van deze situatie te leren valt.'